

Tallinna deklaratsioon

„Läänemere regiooni visioon ja strateegiad“ (*Vision and Strategies around the Baltic Sea, VASAB*) on Eesti, Leedu, Läti, Norra, Poola, Rootsi, Saksamaa, Soome, Taani, Valgevene ja Venemaa ruumilise planeerimise ja arengu eest vastutavate ministrite vaheline koostöö. VASAB on osa Läänemere maade Nõukogu (*CBSS*) võrgustikust.

VASAB valmistab ette Läänemere regiooni territoriaalse arengu poliitikavalikud ja on Läänemere maadele ruumilise planeerimise ja arengu alaste teadmiste ja kogemuste vahetamise kohaks. VASAB annab soovitusi rahvusvahelisteks poliitikameetmeteks, edendab meetodilist arengut, toetab koostööprojekte, teeb koostööd teiste Läänemere riikide ülestse organisatsioonidega ning edendab suhtlust harukondlike institutsioonidega.

Nende ülesannete täitmisel arvestab VASAB Euroopa, Euroopa Liidu, Läänemere-ülese ja riikliku tasandi strateegiate ja poliitikatega ning annab neisse sisendid.

Ministrid, saades 26. septembril 2014. aastal Eesti kutsel kokku Tallinnas VIII ministrite konverentsil ja VASAB esimese ühise strateegiadokumendi „Läänemere regiooni visioon ja strateegiad 2010“ 20. aastapäeval – dokument kiideti heaks III ministrite konverentsil 1994. aastal – ning leppinud kokku selles, et vaadatakse üle edusammud ministrite eelnevate otsuste elluviimisel ning arutletakse uute planeerimis- ja arenguväljakutsete üle, millega Läänemere regioon silmitsi seisab, kiitsid heaks järgneva deklaratsiooni.

Ministrid

Tunnustavad Läänemere regiooni integreeritud ja tasakaalustatud arengu olulisust sotsiaalsetes, majanduslikes ja keskkonna aspektides.

Rõhutavad VASAB juhtrolli Läänemere regiooni ruumilise planeerimise ja arengu alases koostöös nii maismaal kui merel.

Rõhutavad 11 riigi vahel praeguseks juba 22 aastat pariteetsetel alustel toimunud lähedase ja eeskujuliku valitsustevahelise koostöö olulisust ja pikaajalist traditsiooni, mis on viinud visioonide, strateegiate, ühistegevuste ja -projektide sõnastamiseni, ruumilise planeerimise ja arengu suunamise alase teadlikkuse kasvuni ning on mõjutanud poliitikate, planeerimisprotsesside ja seadusandliku tegevuse kujundamist erinevatel tasanditel.

Tunnistavad Läänemere maade nõukogu (CBSS) poolt 20. juunil 2014 vastu võetud dokumendis „Deklaratsioon Läänemere regiooni visiooni 2020 kohta käiva Vilniuse deklaratsiooni rakendamise kohta“ püstitatud eesmärkide olulisust.

Väljendavad rahulolu ministrite konverentside vahelisel perioodil Läänemere regiooni ruumilise planeerimise ja arengu suunamise komitee (edaspidi *komitee*) tehtud tööga „VASAB Läänemere regiooni pikaajalise territoriaalse arenguperspektiivi aastani 2030“ (VASAB LTP) ja VII VASAB ministrite konverentsil 2009. aastal heaks kiidetud Vilniuse deklaratsiooni ellurakendamisel.

Märgivad ära asjakohased makroregionaalsed strateegiad koostööks Läänemere regioonis ja VASAB-s.

Rõhutavad, et tegutsedes Euroopa Liidu Läänemere regiooni strateegia horisontaalse tegevuse „ruumiline planeerimine“ kaasjuhi rollis, on VASAB saanud uued võimalused Läänemere regioonile olulise mere- ja maa-alade ruumilise planeerimise edendamiseks.

Tunnustavad liikmesriikide edusamme mereala planeerimise juurutamisel.

Tunnustavad rahuldustundega Läänemere mereala sidusa planeerimise juurutamisel end hästi tõestanud koostööd VASAB ja Läänemere merekeskkonna kaitse komisjoni (HELCOM) vahel, Läänemere mereala laiaulatusliku planeerimise põhimõtete ja Läänemere mereala planeerimise regionaalse teekaardi 2013–2020 ühist väljatöötamist ning teisi 2009. aastal toimunud VII VASAB ministrite konverentsi järel moodustatud HELCOM-VASAB mereala ruumilise planeerimise ühistöörühma töö tulemusi.

Tunnustavad liikmesriikide ja komitee edusamme VASAB LTP elluviimisel ning Vilniuse deklaratsioonis nimetatud oluliste väljakutsete käsilevõtmisel, nagu seda on regiooni

kättesaadavuse ja ühenduvuse edendamine, linnade võrgustamine, linnade ja maapiirkondade koostöö, regiooni tarvis territoriaalse seiresüsteemi väljatöötamine, mereala ruumilise planeerimise alase võimekuse ühise tõstmise toetamine, ühiste tegevuste ja rahvusvaheliste koostööprojektide käivitamine vastavate territoriaalse arengu küsimuste lahendamiseks Läänemere regioonis.

Rõhutavad vajadust jätkata VASAB LTP elluviimist, võttes samal ajal käsile ka uued väljakutsed.

Ministrid soovivad osutada järgmistele ruumilise planeerimise ja arengu suunamise koostöö põhiväljakutsetele Läänemere regioonis.

Territoriaalne areng

1. Läänemere regiooni globaalne konkurentsivõime ja atraktiivsus on otsustava tähtsusega. Poliiticate väljatöötamisel on tarvis koordineeritud, et vastata järgmistele olulisimatele territoriaalsetele väljakutsetele: rahvastikumuutuste (nt vananemine ja ränne) piirkondlikult ebasoodsad tagajärjed; jätkuv suurlinnapiirkondade kasv, maade hõivamine ja valglinnastumine, mis põhjustavad suuremat pendelrännet; kaubateede ümberpaigutamine; kasvav surve mereressurssidele ja teravnevad konfliktid mereala kasutamisel; kliimamuutused, mis mõjutavad elutingimusi ja keskkonda. Selleks tuleb edasi arendada ruumilise planeerimise ja arengu suunamise meetodeid.
2. Viimasel aastakümnel on muutunud trendid, mis mõjutavad territoriaalset ja regionaalset arengut Läänemere regioonis. Varasem majanduslik lõhe regioonis on muutunud keerukamaks, kusjuures sotsiaalsed erinevused mängivad siin senisest suuremat rolli. Läänemere regiooni idaosa pealinnad ja teised suured linnaregioonid on majanduslikult jõukuselt lähenenud regiooni lääneosa teistele piirkondadele. Linna- ja maapiirkondade erinevused on suurenenud paljudes Läänemere maades.
3. Kohapõhine ja integreeritud lähenemine territoriaalsele arengule aitavad kaasa arenduspoliitika mõjususele ja tõhususele, tehes täpselt kindlaks territoriaalsed ressursid ja stimuleerides sisemist arengupotentsiaali ning võimaldades rakendada kohalikke erisusi arvestavaid poliitikaid. See nõuab eri valdkondade ja eri haldustasandite vahelist koostööd, konsultatsioonide ja koostöö parandamist ning avalikkuse (sh huvirühmad ja kohalikud kogukonnad) laiemat osalust.

Mereala ruumiline planeerimine seostatuna maa-alade planeerimisega

4. Läänemere mereala planeerimise regionaalne teekaart 2013–2020 kutsub kõiki Läänemere maid üle riigipiiride sidustatult koostama ja ellu rakendama mereala ruumilisi planeeringuid, mis haaravad ka majandusvööndid.
5. Mere- ja maismaaruumi vastastikune mõjustatus nõuab mereala ja maa-alade planeerimise sidusat seostamist viisil, mis tasakaalustab erinevate inimtegevuste ja keskkonnakaitse vajadused.
6. Vaja on parandada mereala planeerimiseks vajalikke rahvusvahelisi ja riigisiseseid töövahendeid. Tuleb edasi arendada õigusruumi, riikidevaheliste konsultatsioonide ja koostöö viise ning suhtlemist huvirühmadega, võttes arvesse Läänemere piirkonna ühist lähenemist.

Linnade võrgustamine ning linna- ja maapiirkondade koostöö funktsionaalsetes regioonides

7. Vaja on uut lähenemist regionaalarengule, mis tunnustab nii suurlinnapiirkondade olulisust kasvu ja innovatsiooni veduritena kui ka teist liiki regioonide potentsiaali. Arenenud linna- ja maapiirkondade partnerlus lisab väärtust mõlemat liiki piirkondadele, seejuures lasub suurlinnapiirkondadel eriline vastutus sellise partnerluse käivitamisel.
8. Riigid on tunnistajaks kasvavale arengulõhele suurlinnaregioonide ja ülejäänud piirkondade vahel. Rakendades rahvusvahelisel ja riiklikul tasemel kohaseid strateegiaid, võiksid väiksemad linnapiirkonnad ja maapiirkonnad oluliselt panustada üldisesse kasvu. Linnade areng peaks panustama regioonide ja riikide taastumis- ja konkurentsivõimesse.
9. Paljud piirkonnad on silmitsi väljakutsega koostada planeeringuid kahaneva rahvastiku tingimustes, samal ajal püüdes parandada elutingimusi ja tõsta elukvaliteeti. Arengualternatiivide parandamiseks on vaja paindlikke lahendusi.

Läänemere regiooni territoriaalne lõimumine, ühenduvus ja ligipääsetavus

10. Füüsilisele ligipääsetavusele Läänemere regioonis on iseloomulikud spetsiifilised väljakutsed: pikad vahemaad, lai mereala, erinevate transpordiliikide kombineeritud kasutamine ning olulised piirkondlikud erinevused asustustiheduses, see nõuab taristu korrashoidmist piiratud tõhususe tingimustes. Ühenduvus ja ligipääsetavus Läänemere regioonis, ühendused regiooni ja Euroopa tuumikpiirkondade vahel ning regiooni ja muude naaberpiirkondadega – need on Läänemere regioonis võtmetähtsusega arenguküsimused.
11. Mitmed olulised transpordiühendused puuduvad või ei ole piisavalt välja arendatud, seda eriti põhja-lõuna suunal. Puudevate ühenduste rajamiseks ja probleemsete lõikude läbilaskevõime parandamiseks on vaja laiemat riikidevahelist koostööd. Üle-euroopaliste, riiklike ja piirkondlike eri transpordiliikide taristute omavaheline ühendamine parimal võimalikul viisil on riikidele ja piirkondadele võtmetähtsusega väljakutseks.

Energia kestlik tootmine ja tarbimine

12. Energiatõhusus ja energia kättesaadavus on väga olulised igale ühiskonnale. Olulised energiavaldkonna väljakutsed Läänemere regioonis on: riikide energiavõrkude omavaheline ühendamine, kestliku ja roheline energeetika arendamine, mõistliku tasakaalu leidmine keskse ja hajutatud energiatootmise vahel ning kasvav energiatõhusus ja energiasääst, neid kõiki saab edendada kohaste planeeringulahenduste abil.
13. Energia tootmisel, jaotamisel ja kasutamisel on oluline territoriaalne mõju maa- ja merealadele ning nende arengule, kuid need mõjud ületavad tihti riigipiire. Ruumiline planeerimine saab kaasa aidata erinevate taastuvate energiaallikate laialdasemale kasutamisele ja keskkonnasõbralikumate lahenduste väljatöötamisele. Järgnevatel aastatel kasvab huvi ja tõusetub väljakutse avameretuulikuparkide ja nendega seonduvate ühenduste väljaehitamiseks. Energialahenduste väljatöötamisel tuleb tagada avalikkuse teavitamine ja osalus planeeringuprotsessi algusest alates ning kogu protsessi ajal.

VASAB ülesanded

14. Ministrid

- 14.1 Teevad praegusele ja tulevastele eesistujatele ning liikmesriikidele ettepaneku viia ellu käesolev deklaratsioon ja VASAB LTP, kavandades selleks vajalikud ressursid ja kasutades ära olemasolevaid struktuure, tagades VASAB LTP parema nähtavuse, võttes otsustavalt vastutuse selle elluviimise eest, hinnates regulaarselt VASAB LTP elluviimise edukust ja – vajaduse korral – võttes vastu otsused uuteks tegevusteks.
- 14.2 Julgustavad liikmesriike kaaluma ja kasutama VASAB strateegilisi dokumente riiklike poliitikate, valdkondlike strateegiate ja planeeringudokumentide väljatöötamisel.
- 14.3 Soovitavad liikmesriikidel ja komiteel tungivalt käivitada ja toetada projekte territoriaalse arengu ja mereala planeerimise valdkondades, kasutades täiel määral ära asjakohaste toetusmehhanismide võimalusi, eriti riikidevahelise Läänemere regiooni programmi vahendeid.
- 14.4 Annavad komiteele korralduse jälgida territoriaalse arengu protsesse Läänemere regioonis, kasutades selleks ESPON BSR-TeMo projektis välja töötatud seiresüsteemi, ning kanda leidudest ette ministritele ja asjakohastele huvirühmadele.
- 14.5 Teevad liikmesriikidele ja komiteele ettepaneku analüüsida spetsiifilistes tegevusvaldkondades seoseid asjakohaste regionaalsete strateegiate vahel ja uurida, kas ja millises ulatuses neid on võimalik kasutada Läänemere regiooni territoriaalse arengu ühistegevuste ja -projektide väljatöötamiseks.
- 14.6 Teevad VASAB-le ettepaneku jätkata tihedat koostööd teiste asjassepuutuvate Läänemere-üleste organisatsioonide ja huvirühmadega.
- 14.7 Julgustavad komiteed jätkama mereala ruumilise planeerimise käivitamist, edendamist ja jälgimist ning vastava seadusandluse kohandamist Läänemere regioonis, kasutades ära HELCOM-VASAB mereala ruumilise planeerimise ühistöörühma ja muude foorumite võimalusi, samuti edendama koostööd liikmesriikide vahel.
- 14.8 Julgustavad liikmesriike viima ellu Läänemere mereala planeerimise regionaalset teekaarti 2013–2020.
- 14.9 Julgustavad komiteed aitama ruumilise planeerimise ja arengu suunamise abil kaasa sinisele kasvule¹.

¹ Sinine kasv e. sinine majanduskasv on Euroopa Komisjoni algatus, millega soovitakse Euroopa ookeanide, merede ja rannikualade kasutamata ressursid rakendada uute töökohtade loomise ja majanduskasvu huvides. ... See võib kaasa aidata ELi rahvusvahelisele konkurentsivõimele, ressursitõhususele, töökohtade loomisele ja uute majanduskasvu allikate leidmisele, kaitstes samaaegselt bioloogilist mitmekesisust ja merekeskkonda ning säilitades teenused, mida pakuvad meile terved ja vastupanuvõimelised mere- ja ranniku ökosüsteemid. (EK teatis „Meremajanduse kasv: jätkusuutliku majanduskasvu võimalused mere- ja merendusvaldkonnas“ (COM/2012/0494))

- 14.10 Kutsuvad komiteed üles korraldama ja julgustama mereala ruumilise planeerimise ekspertide ja praktikute suhtlemist ja koostööd, et koguda ja jagada kogemusi planeerimiseks, ning käivitama ja korraldama üleregioonilisi mereala ruumilise planeerimise alaseid üritusi.
- 14.11 Julgustavad liikmesriike ja piirkondi tegema tihedat koostööd tarkade mitmeliigiliste roheliste transpordikoridoride kui peamiste transpordiühenduste planeerimisel ja väljaarendamisel – eriti selliste puhul nagu Botnia koridor, Skandinaavia-Vahemere koridor ja Põhjamere-Balti koridor, mis sisaldavad ka selliseid kiireid raudteeühendusi nagu Rail Baltic. Transpordi rohelisemaks muutmisel Läänemerele tuleb kasutada mere kiirteede kontseptsiooni.
- 14.12 Teevad komiteele ettepaneku jälgida tähelepanelikult Euroopa transpordi taristu regionaalseid mõjusid ning toetada tegevusi ja projekte, mis kasutavad üle-euroopalise transpordivõrgustikku (TEN-T) võimalusi regionaalseks arenguks ja parandavad võrgustiku ühenduvust regionaalsete transpordivõrkudega, et edendada territoriaalset sidusust.
- 14.13 Annavad komiteele korralduse teha tihedat koostööd Läänemere Regiooni Energiakoostöö Organisatsiooniga (BASREC), et vastata olulistele energia kestliku tootmise, jaotamise ja kasutamise territoriaalsetele väljakutsetele ning töötada välja ühiseid lahendusi, eriti mis puudutab taastuvenergeetikat ja energiatõhusust.
- 14.14 Teevad komiteele ettepaneku aidata kaasa strateegiate paremale kohandamisele erinevat tüüpi piirkondade jaoks, eriti: Läänemere regiooni metropolid ja suured linnad, väikese ja keskmise suurusega linnad ning nende funktsionaalsed tagamaad, maapiirkonnad, keskendudes piiriüleste funktsionaalsete piirkondade arengu toetamisele, metropolide ja nende laiemal ümbruse arendava rolli tõstmisele, linna- ja maapiirkondade partnerluse edendamisele, uuenduslike väike- ja keskmise suurusega linnade edulugude esiletoomisele, toetudes juhtumiuuringute tulemustele ja koostööle Läänemere Maade Allregioonide Koostöö Organisatsiooni (BSSSC) ja Balti Linnade Liiduga (UBC).
- 14.15 Rõhutavad vajadust rakendada arenduspoliitikates kohapõhist lähenemist riigi, piirkondlikul ja kohalikul tasandil ning julgustavad komiteed toimima sellise lähenemise ja funktsionaalsete piirkondade sisese koostööalaste teadmiste ja parimate praktikate jagamise platvormina.
- 14.16 Taaskinnitavad pühendumust teha ruumilise planeerimise ja arengu suunamise alast koostööd Läänemere regioonis. Et tagada sujuv koostöö, lepivad ministrid käesolevaga kokku jätkata koostööd ministrite konverentside ja vanemametnike koostööalaste (komitee) vormis, kinnitavad veel kord eelnevat kohustust jätkata VASAB sekretariaadi tööd ning teevad liikmesriikidele ettepaneku tagada komiteele ja sekretariaadile vajalikud vahendid, et täita selles deklaratsioonis antud ülesandeid vastavuses CBSS kasutatavate reeglitega ja vastavuses riikide iga-aastaste eelarveotsustega. Julgustatakse edasist koostööd CBSS-ga.

14.17 Teevad ettepaneku Eesti eesistujale levitada koosõs komitee ja sekretariaadiga käesolevat deklaratsiooni asjakohastele riigisestele, Läänemere maade, Euroopa ja globaalsetele toimijatele.